

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Херсонський навчально-науковий інститут

Кафедра економіки

07865

ЗАТВЕРДЖЕНО
Заступник директора з
навчальної роботи

[Signature] к.т.н., проф. Дудченко О.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Program of the Discipline
«ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ»
«POLITICAL ECONOMY»**

рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський)</i>
тип дисципліни	обов'язкова
мова викладання	<i>українська</i>

Херсон - 2023 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Політична економія» є однією із складових комплексної підготовки фахівців першого бакалаврського рівня вищої освіти галузі знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності – 051 «Економіка», освітньо-професійної програми – «Економіка підприємства».

«15» листопада 2023 року 31 с.

Розробник: Година О.В. – старший викладач кафедри економіки.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» узгоджено з гарантом освітньої програми

«Економіка підприємства»

канд. екон. наук, професор

Н.Г. Ревенко

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» розглянуто на засіданні кафедри економіки

Протокол № 4 від «15» листопада 2023 р

Завідувач кафедри

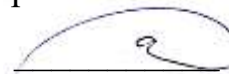

А.В. Руснак

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» затверджена методичною радою ХННІ НУК.

Протокол № 4 від «16» листопада 2023 р.

Голова МР ХННІ НУК

О.М. Дудченко

© ХННІ НУК, 2023 рік

© Година О.В., 2023 рік

Зміст

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	6
3. Передумови для вивчення дисципліни.....	6
4. Очікувані результати навчання.....	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	7
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	17
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	18
8. Критерії оцінювання результатів навчання.....	23
9. Засоби навчання.....	24
10. Рекомендовані джерела інформації.....	24
Додаток.....	27

ВСТУП

Анотація

Політична економія формує у здобувачів явлення про найбільш глибинне і суттєве в економічних явищах і процесах суспільного життя. Дисципліна має особливе значення для професійного становлення майбутніх економістів, є необхідним і дуже важливим базисом формування високоосвідченого фахівця з економічним мисленням сучасного типу, для якого бути освіченою людиною є об'єктивною необхідністю та природною потребою, одним із засобів орієнтування у часі і просторі. Оволодіння економічною наукою передбачає ґрунтовне знання історії господарської діяльності народів різних країн у різні періоди соціально-економічного розвитку, а також вивчення пізнавального досвіду минулих поколінь із дослідження суспільних проблем, який здійснює суттєвий вплив на формування сучасної теорії та політики.

Таким чином, дисципліна «Політична економія» відіграє важливу роль у підготовці сучасних фахівців, закладає фундамент для розуміння принципів економічної науки, особливостей функціонування економічних систем.

Ключові слова: ринок, гроші, ціна, праця, виробництво.

Annotation

Political economy forms in the acquirers the phenomenon of the most profound and essential in economic phenomena and processes of social life. The discipline is of particular importance for the professional formation of future economists, it is a necessary and very important basis for the formation of a highly educated specialist with economic thinking of a modern type, for whom being an educated person is an objective necessity and a natural need, one of the means of orientation in time and space. Mastering economic science requires a thorough knowledge of the history of the economic activity of the peoples of different countries in different periods of socio-economic development, as well as the study of the cognitive experience of past generations in the study of social problems, which has a significant impact on the formation of modern theory and policy.

Thus, the discipline «Political Economy» plays an important role in the training of modern specialists, lays the foundation for understanding the principles of economic science, the peculiarities of the functioning of economic systems.

Key words: market, money, price, labor, production.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Основні характеристики навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 8	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Обов'язкова	
Модулів – 4		Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		1-й	1-й
Електронна адреса на сайті ХННІ НУК: http://www.kb.nuos.edu.ua/Licensing%20and%20accreditation%20specialties/business-economics-b.html	Спеціальність 051 «Економіка» Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»	Семестри	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		1-й, 2-й	1-й, 2-й
Загальна кількість годин – 240		Лекції, год.	
Тижневих годин для денної форми навчання:		1 семестр – 30 год; 2 семестр – 30 год	1 семестр – 8 год; 2 семестр – 12 год
аудиторних:		Практичні роботи, год.	
1-й семестр - 4		1 семестр – 30 год; 2 семестр – 30 год	1 семестр – 8 год; 2 семестр – 12 год
2-й семестр - 4	Самостійна робота, год.		
самостійної роботи студента:	1 семестр – 60 год; 2 семестр – 60 год	1 семестр – 104 год; 2 семестр – 96 год	
1-й семестр - 4	Індивідуальне завдання, год.		
2-й семестр - 4	-	-	
	Вид контролю: 1-й, 2-й семестр екзамен 2-й семестр курсова робота		
	Форма контролю: комбінована (письмовий контроль, тестовий контроль)		

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування системи знань, яка дає цілісне уявлення про закони та суттєві зв'язки в реальній економічній діяльності.

В результаті вивчення дисципліни «Політична економія» студент повинен отримати:

1) інтегральну компетентність:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

2) загальні компетентності:

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

3) фахові компетентності спеціальності:

ФК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

ФК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліна «Політична економія» є теоретичною базою для вивчення дисциплін таких, як «Всесвітня історія»

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти таких результатів:

ПР3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПР4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПР7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПР21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також

особливостей поведінки їх суб'єктів.

5. Програма навчальної дисципліни

1-й семестр

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Загальні засади економічного розвитку суспільства

Тема 1. Предмет і метод політичної економії. Зародження та основні етапи розвитку політичної економії. Первісна економічна думка та її представники. Меркантилізм. Фізіократи. Класична політична економія. Марксизм. Маржиналізм. Сучасні економічні теорії. Розвиток економічної думки в Україні. Предмет політичної економії. Тракткування предмета політичної економії різними школами. Політекономія як наука про суспільні виробничі відносини у взаємодії з продуктивними силами. Політична економія - фундаментальна економічна наука, що вивчає загальні закономірності господарського життя. Метод політичної економії та його складові. Специфіка економічного дослідження.

Загальні методи наукового пізнання та їх використання. Системний і структурно-функціональний методи дослідження. Економіко-математичне та статистичне моделювання. Позитивний і нормативний аналіз. Особливості мікро- та макроекономічного аналізу. Економічні категорії та економічні закони. Пізнання і використання економічних законів. Об'єктивне та суб'єктивне в економіці. Функції політекономії. Політична економія і обґрунтування економічної політики. Місце політичної економії в системі економічних наук.

Джерела інформації: [1, с. 56-68]; [11, с. 124-136].

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці. Суспільне виробництво: його основні фактори та фази. Стадії суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво. Засоби виробництва. Праця. Робоча сил. Предмети та засоби праці.

Джерела інформації: [2, с. 29-37].

Тема 3. Економічні потреби та інтереси - рушійні сили соціально-економічного розвитку. Економічні потреби суспільства, їх сутність і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб і механізм його дії. Виробництво як визначальний фактор формування та розвитку потреб. Теорії потреб (мотивацій). Теорія потреб А. Маслоу. Теорія потреб Мак-Клепанда, процесуальні теорії мотивації. Економічні інтереси, їх сутність і види. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів суспільства. Благо як засіб задоволення потреб. Корисність благ. Величина корисності. Закон насичення потреб. Економічні суперечності та шляхи їх

розв'язання.

Джерела інформації: [2, с. 74-99]; [12, с. 89-101].

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку. Власність в економічній системі. Формацийний та цивілізаційний підходи до процесів суспільного розвитку. Економічні системи. Зміст та структурні елементи економічної системи. Цілісність, органічність, ієрархічність системи. Джерела руху економічної системи. Економічні відносини як суспільна форма і спосіб організації економічної системи. Структура економічних відносин. Соціально-економічні відносини. Організаційно-економічні і техніко-економічні відносини. Типи і еволюція економічних систем. Традиційна система. Ринкова економіка вільної конкуренції. Командно-адміністративна система. Соціально орієнтована ринкова економіка. Змішані системи. Перехідні економічні системи: зміст, ознаки, суперечності. Власність та її роль в економічній системі.

Джерела інформації: [3, с. 124-143]; [12, с. 117-134].

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Загальні основи ринкової економіки

Тема 5. Форми організації суспільного виробництва. Товар і Гроші. Генезис форм організації суспільного виробництва. Натуральна (традиційна) форма організації виробництва. Суть і риси натурального виробництва, його історичні межі. Товарна форма організації суспільного виробництва. Умови виникнення товарного виробництва, його суть, ознаки і роль у розвитку суспільства. Суперечності товарного виробництва. Товар і його властивості. Відмінність товару від продукту. Властивості товару: споживча вартість, мінова вартість, вартість. Цінність товару: альтернативні теорії. Корисність товару, її вимір. Закон спадної корисності. Величина вартості товару та фактори, що на неї впливають. Індивідуальна і суспільна вартість. Закон вартості, його зміст та функції. Нове в розумінні сутності товару та форм його реалізації. Специфіка послуги як товару. Інформація як товар. Виникнення і розвиток грошових відносин. Суть і функції грошей. Співвідношення функцій міри вартості та засобу обігу. Поєднання функції нагромадження і засобу платежу. Різноманітність форм грошей: товарні, металеві та паперові; кредитні та електронні. Функціональні форми грошей. Грошовий обіг та його закони. Теорії грошей. Металістична та номіналістична теорії. Кількісна теорія грошей. Теорія грошей К. Маркса. Сучасні теорії грошей. Грошові реформи: їх сутність і спрямування.

Джерела інформації: [3, с. 187-198]; [13, с. 145-162].

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата. Соціально-економічний зміст категорії «капітал». Загальна формула руху капіталу. Альтернативні теорії капіталу. Капітал і праця. Трудові відносини: їх сутність, структура та характерні риси у сучасній економічній системі. Соціальне партнерство в трудових відносинах. Вартість робочої сили: дискусійні аспекти. Винагорода за працю. Сутність, форми і системи заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Взаємозв'язок зростання продуктивності праці та заробітної плати. Мінімальна заробітна плата та її критерії.

Джерела інформації: [4, с. 210-256].

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток. Ціноутворення в ринковій економіці. Суть, види і структура витрат виробництва: концептуальні підходи. Собівартість продукції як суспільна форма витрат виробництва, її структура, види і функції. Бухгалтерські та економічні витрати. Зовнішні і внутрішні (явні та неявні) витрати. Альтернативні витрати. Постійні та змінні витрати. Загальні (валові) та середні витрати. Граничні витрати. Закон спадної віддачі. Трансакційні витрати. Витрати обігу: чисті та додаткові. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Суть прибутку. Теорії прибутку. Бухгалтерський і економічний прибуток. Нормальний прибуток як елемент витрат. Норма прибутку і чинники, що впливають на неї. Проблема прибутковості у функціонуванні підприємств України в сучасних умовах. Теорії ціноутворення. Ринкова ціна: її сутність і структура. Функції ціни. Чинники, що впливають на ціну: вартісні, попиту, пропозиції, психологічні та ін. Вплив конкурентного середовища на ціноутворення. Види цін. Класифікація цін ринкової економіки. Ціни залежно від розмірів купівлі-продажу товарів. Ціни за способом формування. Ціни залежно від території їх дії. Вихідна і остаточна ціна. Цінова політика та методи ціноутворення.

Джерела інформації: [4, с. 299-315]; [13, с. 201-256].

Тема 8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення. Ринок як підсистема ринкової економіки. Суб'єкти та об'єкти ринкових відносин. Об'єктивні умови виникнення ринку та його сутність. Характерні ознаки та основні принципи функціонування ринку. Функції ринку: регулююча, розподільча, стимулююча, інтегруюча, контролююча. Сучасні теорії ринку. Структура та види ринку. Критерії класифікації ринків. Моделі та шляхи переходу до ринку. Особливості становлення ринкових відносин в Україні.

Джерела інформації: [5, с. 44-76].

Тема 9. Домогосподарства в системі економічних відносин. Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Домогосподарство як

споживач товарів і послуг. Витрати домогосподарства. Теорія споживання. Корисність. Загальна та гранична корисність. Закон граничної корисності. Закон максимізації корисності та вибір споживача. Доходи домогосподарства. Доход і майно. Заробітна плата. Розподіл доходів на особисте споживання та заощадження. Процент. Рента. Дивіденди. Трансфертні платежі. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходу.

Джерела інформації: [5, с. 89-104]; [15, с. 167-185].

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Поняття та основні ознаки підприємства. Види підприємств. Капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності. Кругообіг капіталу, його функціональні форми. Швидкість обороту. Оборот капіталу підприємства. Основний та оборотний капітал. Фізичне і моральне зношення основного капіталу. Амортизація. Оборотні засоби. Активи підприємства. Суть, умови та види підприємницької діяльності. Організаційно-правові форми підприємництва. Індивідуальне підприємництво (одноосібне володіння). Товариство (партнерство). Корпорація. Малий бізнес. Ризик у підприємницькій діяльності та його види. Венчурний бізнес. Система франчайзингу. Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні.

Джерела інформації: [6, с. 236-274].

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента. Підприємництво в аграрній сфері. Аграрне виробництво - особлива сфера вкладання капіталу і праці. Аграрні відносини і власність у сільському господарстві. Економічна природа земельної ренти, її форми. Диференційна рента: причини виникнення, механізм утворення. Монопольна та екологічна рента. Рентні платежі, орендна плата. Ціна землі. Форми господарювання у сільському господарстві та їх особливості в різних країнах. Колективні і державні підприємства. Фермерські господарства. Підприємництво і бізнес в аграрній сфері. Ціна на сільськогосподарську продукцію. Аграрна політика. Державна підтримка сільського господарства. Земельна реформа в Україні, її результати.

Джерела інформації: [6, с. 317-336]; [15, с. 192-201].

2-й семестр

Модуль 3.

Змістовий модуль 3. Функціонування національної економіки та сучасні економічні системи

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні

форми. Розподіл національного доходу. Суспільне відтворення: сутність, типи. Суспільний продукт і його форми. Методи обчислення суспільного продукту. Методологічні аспекти системи національних рахунків. Валовий внутрішній продукт (ВВП), його суть і відтворювальна структура. Методи обчислення ВВП: за доходами, витратами та доданою вартістю. Номінальний і реальний ВВП. Дефлятор ВВП. Чистий внутрішній продукт (ЧВП). Національний дохід (НД) і його роль у суспільному відтворенні. Сутність розподілу і перерозподілу національного доходу. Особистий дохід (ОД). Дохід у розпорядженні громадян. Національне багатство: його структура. Проблеми розширеного відтворення національного багатства та шляхи розв'язання екологічних проблем.

Джерела інформації: [7, с. 69-82].

Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою. Сутність відтворення робочої сили. Сукупна робоча сила, її структура і відтворення. Демографічні проблеми. Закон неухильного зростання кваліфікації робочої сили. Фактори розширеного відтворення робочої сили. Зайнятість: суть і форми. Теорії зайнятості. Ринок праці як регулятор зайнятості. Конкуренція на ринку праці. Неповна зайнятість та її причини. Безробіття, його форми і види. Рівень безробіття. Закон Оукена. Соціально-економічні наслідки безробіття. Проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні.

Джерела інформації: [8, с. 101-126]; [14, с. 89-104].

Тема 14. Господарський механізм у системі регулювання суспільного виробництва. Господарський механізм, його суть і елементи. Особливості господарського механізму ринкової економіки. Господарський механізм: система управління економікою.

Джерела інформації: [8, с. 174-193].

Тема 15. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік. Сучасна світова економіка. Форми міжнародних економічних відносин. Об'єктивні передумови виникнення, економічний зміст, етапи розвитку світового господарства. Міжнародний поділ праці і спеціалізація. Теорія порівняльних переваг. Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Транснаціональні корпорації та їх роль. Міжнародна економічна інтеграція. Концепції розвитку структури світової економіки. Нерівномірність розвитку економіки окремих регіонів і країн світу.

Джерела інформації: [9, с. 357-378]; [15, с. 78-96].

Тема 16. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин. Суть і різновиди міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля, її види, структура. Протекціонізм і вільна торгівля. Митні

та не митні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Міжнародна міграція трудових ресурсів. Вивіз капіталу і міжнародна інвестиційна діяльність. Прямі та портфельні інвестиції. Інвестиційний клімат. Міжнародні кредити. Міжнародні валютні відносини. Валютні системи: національна, міжнародна (регіональна), світова. Етапи становлення сучасної валютної системи. Валютний ринок та валютний курс. Баланси міжнародних розрахунків. Міжнародні валютно-фінансові організації. Світовий банк. Міжнародний валютний фонд. Європейська система центральних банків (ЄСЦБ). Європейський центральний банк (ЄЦБ). Європейський інвестиційний банк (ЄІБ). Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Україна в системі міжнародних економічних відносин.

Джерела інформації: [9, с. 399-421].

Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України. Причини виникнення та суть глобальних проблем сучасності. Класифікація глобальних проблем. Ознаки глобальних проблем. Проблема збереження миру та роззброєння. Економічна криза та форми її прояву. Продовольча проблема. Чинники продовольчої проблеми. Шляхи розв'язання продовольчої проблеми: екстенсивний та інтенсивний. Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Проблеми економічної відсталості окремих країн і регіонів світу. Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем.

Джерела інформації: [10, с. 147-162]; [17, с. 269-281].

5.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 2

Розподіл навчального часу за модулями

Назва змістових модулів і тем дисципліни	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		Лекції	Практична робота	Самостійна робота		Лекції	Практична робота	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 семестр								
Модуль 1.								
Змістовий модуль 1. Загальні засади економічного розвитку суспільства								
Тема 1. Предмет і метод політичної економії. Зародження та основні етапи розвитку політичної економії	3	1	1	1	3	4	4	1
Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці. Суспільне виробництво: його основні фактори та фази	4	1	1	2	4			2
Тема 3. Економічні потреби та інтереси - рушійні сили соціально-економічного розвитку. Економічні потреби суспільства, їх сутність і класифікація. Безмежність потреб	4	1	1	2	4			2
Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку. Власність в економічній системі	4	1	1	2	4			2
Разом за модулем 1	15	4	4	7	15	4	4	7
Модуль 2.								
Змістовий модуль 2. Загальні основи ринкової економіки								
Тема 5. Форми організації суспільного виробництва. Товар і Гроші	6	2	2	2	6	8	8	4
Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження Наймана праця і заробітна плата	9	4	4	1	9			7
Тема 7. Витрати виробництва і прибуток. Ціноутворення в ринковій економіці	9	4	4	1	9			5
Тема 8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення	9	4	4	1	9			7
Тема 9. Домогосподарства в системі економічних відносин. Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин	9	4	4	1	9			7
Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток	9	4	4	1	9			7
Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента	9	4	4	1	9			7
Разом за модулем 2	60	26	26	8	60	8	8	44
Разом за 1 семестр	75	30	30	15	75	12	12	51

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2 семестр								
Модуль 3.								
Змістовий модуль 3. Функціонування національної економіки та сучасні економічні системи								
Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми. Розподіл національного доходу. Суспільне відтворення: сутність, типи	12	4	4	4	12	8	8	8
Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою. Сутність відтворення робочої сили. Сукупна робоча сила, її структура і відтворення	13	6	6	1	13			11
Тема 14. Господарський механізм у системі регулювання суспільного виробництва. Господарський механізм, його суть і елементи	13	6	6	1	13			11
Тема 15. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік. Сучасна світова економіка. Форми міжнародних економічних відносин. Об'єктивні передумови виникнення, економічний зміст, етапи розвитку світового господарства	13	6	6	1	13			9
Тема 16. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин. Суть і різновиди міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля, її види, структура	12	4	4	4	12			10
Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України. Причини виникнення та суть глобальних проблем сучасності	12	4	4	4	12			10
Разом за модулем 3	75	30	30	15	75	8	8	59
Модуль 4.								
Курсова робота								
1. Визначення теми курсової роботи	9	-	-	9	9	-	-	9
2. Підбір і визначення літератури	9	-	-	9	9	-	-	9
3. Збір і обробка фактологічних і статистичних матеріалів	9	-	-	9	9	-	-	9
4. Підготовка робочого плану курсової роботи	9	-	-	9	9	-	-	9
5. Написання курсової роботи	9	-	-	9	9	-	-	9
6. Рецензування курсової роботи	9	-	-	9	9	-	-	9
7. Консультація з питань оформлення	9	-	-	9	9	-	-	9
8. Консультація з різних загальних питань	9	-	-	9	9	-	-	9
9. Підготовка до захисту курсової роботи	9	-	-	9	9	-	-	9
10. Захист курсової роботи	9	-	-	9	9	-	-	9
Разом за модулем 4	90	-	-	90	90	-	-	90
Разом за 2 семестр	165	30	30	105	165	8	8	149
Всього з дисципліни	240	60	60	120	240	20	20	200

Примітка. Для студентів заочної форми навчання викладаються оглядові лекції за темами змістових модулів в обсягах відповідно до таблиці.

5.2. Теми практичних занять

Теми практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1-й семестр			
1	Предмет і метод політичної економії. Зародження та основні етапи розвитку політичної економії	2	2
2	Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці. Суспільне виробництво: його основні фактори та фази	4	4
3	Економічні потреби та інтереси - рушійні сили соціально-економічного розвитку. Економічні потреби суспільства, їх сутність і класифікація. Безмежність потреб	2	2
4	Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку. Власність в економічній системі	4	4
5	Форми організації суспільного виробництва. Товар і Гроші	2	2
6	Капітал: процес виробництва і нагромадження Наймана праця і заробітна плата	4	4
7	Витрати виробництва і прибуток. Ціноутворення в ринковій економіці	2	2
8	Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення	4	4
9	Домогосподарства в системі економічних відносин. Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин	2	2
10	Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток	2	2
11	Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента	2	2
Разом за 1 семестр		30	30
2-й семестр			
12	Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми. Розподіл національного доходу. Суспільне відтворення: сутність, типи	6	6
13	Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою. Сутність відтворення робочої сили. Сукупна робоча сила, її структура і відтворення	4	4
14	Господарський механізм у системі регулювання суспільного виробництва. Господарський механізм, його суть і елементи	6	6
15	Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік. Сучасна світова економіка. Форми міжнародних економічних відносин. Об'єктивні передумови виникнення, економічний зміст, етапи розвитку світового господарства	4	4
16	Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин. Суть і різновиди міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля, її види, структура	6	6
17	Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України. Причини виникнення та суть глобальних проблем сучасності	4	4
Разом за 2 семестр		30	30
Всього		60	60

5.3 Самостійна робота та індивідуальні завдання

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання наведені в табл. 4.

Таблиця 4

Тематика самостійної роботи та індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1-й семестр			
1	Функції політекономії. Політична економія і обґрунтування економічної політики. Місце політичної економії в системі економічних наук	0,6	4
2	Матеріальне та нематеріальне виробництво. Засоби виробництва. Праця. Робоча сил. Предмети та засоби праці	0,6	2
3	Корисність благ. Величина корисності. Закон насичення потреб. Економічні суперечності та шляхи їх розв'язання	0,6	4
4	Соціально орієнтована ринкова економіка. Змішані системи. Перехідні економічні системи: зміст, ознаки, суперечності	0,6	2
5	Теорії грошей. Металістична та номіналістична теорії. Кількісна теорія грошей. Теорія грошей К. Маркса. Сучасні теорії грошей. Грошові реформи: їх сутність і спрямування	0,6	4
6	Номінальна і реальна заробітна плата. Взаємозв'язок зростання продуктивності праці та заробітної плати. Мінімальна заробітна плата та її критерії	0,6	2
7	Ціни за способом формування. Ціни залежно від території їх дії. Вихідна і остаточна ціна. Цінова політика та методи ціноутворення	0,6	4
8	Структура та види ринку. Критерії класифікації ринків. Моделі та шляхи переходу до ринку. Особливості становлення ринкових відносин в Україні	0,6	2
9	Процент. Рента. Дивіденди. Трансфертні платежі. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходу	0,6	4
10	Венчурний бізнес. Система франчайзингу. Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні	0,6	2
11	Рентні платежі, орендна плата. Ціна землі. Форми господарювання у сільському господарстві та їх особливості в різних країнах	1,0	6
	Разом за 1-й семестр	7	36
2-й семестр			
12	Національне багатство: його структура. Проблеми розширеного відтворення національного багатства та шляхи розв'язання екологічних проблем	0,5	1
13	Рівень безробіття. Закон Оукена. Соціально-економічні наслідки безробіття. Проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні	0,5	1,5
14	Особливості господарського механізму ринкової економіки. Господарський механізм: система управління економікою	1	1,5
15	Міжнародна економічна інтеграція. Концепції розвитку структури світової економіки	1	1
16	Баланси міжнародних розрахунків. Міжнародні валютно-фінансові організації. Світовий банк. Міжнародний валютний фонд	1	1,5
17	Проблеми економічної відсталості окремих країн і регіонів світу. Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем	1	1,5
	Разом за 2-й семестр	5	8
Всього		12	44

5.4 Розподіл годин самостійної роботи

Розподіл годин самостійної роботи наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Розподіл годин самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1-й семестр			
1	Підготовка до лекцій	15	8
2	Підготовка до практичних робіт	15	24
3	Підготовка до поточного модульного контролю (2-х)	16	-
4	Виконання контрольної роботи	-	26
5	Самостійне вивчення тем, що не входять до лекційного курсу	7	36
6	Підготовка до екзамену	7	10
Разом за 1 -й семестр		60	104
2-й семестр			
1	Підготовка до лекцій	4	12
2	Підготовка до практичних робіт	6	36
3	Підготовка до поточного модульного контролю	10	-
4	Самостійне вивчення тем, що не входять до лекційного курсу	5	8
5	Курсова робота	30	30
6	Підготовка до екзамену	5	10
Разом за 2-й семестр		60	96
Всього		120	200

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

В якості методів навчання для всіх видів занять використовується:

- робота з літературою, як опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмій і навичок та реалізацію контролюючо-корекційної функції в умовах формальної освіти;

- пояснення, як словесне розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення.

Для лекційних занять застосовується:

- лекція, як усний виклад навчального матеріалу, що характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованою розумових образів, доведень і узагальнень;
- ілюстрування, як показ та сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, схем, репродукцій, звукозаписів тощо;
- відеометод, як використання відеоматеріалів для активізації наочно чуттєвого сприймання, що забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості.

Для практичних занять застосовується:

- практична робота, як метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків.

Засобами оцінювання та методами демонстрації результатів вивчення дисципліни є:

- усні відповіді;
- виконання практичних завдань;
- модульні контрольні роботи у формі відповідей на тестові запитання, есе (контрольна робота);
- екзамен;
- курсова робота.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки отримані студентами впродовж поточного контролю. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти та набутих ними практичних навичок.

Поточний контроль здійснюється:

- на кожному семінарському та практичному занятті;
- на модульних контрольних роботах, які проводяться після завершення кожного змістовного модуля. Модульні контрольні роботи складаються з захисту самостійного індивідуального науково-дослідного завдання (контрольна робота) та відповідей на тестові запитання.

Сума балів за модульну контрольну роботу є складовою оцінки за результатами поточного контролю. Максимальна оцінка за результатами поточного контролю - 100 балів. Зарахування кредитів навчального курсу можливе тільки після досягнення результатів, запланованих цією програмою.

7.1. Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Критерії оцінювання практичних робіт

Таблиця 6

Бал	Критерії оцінювання
4/6	Робота виконана у встановлений термін. Студент самостійно визначає тип завдання і раціонально розв'язує його. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам
2/3	Робота виконана самостійно з порушенням встановлених термінів. Студент самостійно визначає тип завдання та раціонально розв'язує його. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам
1/1,5	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Студент наводить потрібні формули. Виконує завдання, використовуючи алгоритм. Складений звіт містить неточності та помилки у висновках
0	Студент не розв'язує задачі

Критерії оцінювання поточного модульного контролю знань у формі тестування

Таблиця 7

1-й семестр										
Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	8,0	7,2	6,4	5,6	4,8	4,0	3,2	2,4	1,6	0,8
2-й семестр										
Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	24,0	21,6	19,2	16,8	14,4	12,0	9,6	7,2	4,8	2,4

Критерії оцінювання контрольної роботи (для заочної форми)

Таблиця 8

Бал*	Критерії оцінювання
16/24	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, аргументовано і у правильній послідовності. Використані не тільки рекомендовані джерела інформації, а й новітні, самостійно знайдені у періодичних виданнях та в інтернет-ресурсах. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота достатньо ілюстрована, оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент вільно орієнтується в матеріалах

8/16	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, логічно. Використані рекомендовані джерела інформації. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент орієнтується в матеріалах, у відповідях є неточності
4/8	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено у правильній послідовності, але недостатньо повно. Недостатньо використані рекомендовані джерела інформації. Висновки сформульовані формально або не зв'язані з матеріалами роботи. В оформленні роботи є порушення вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент в цілому орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки та неточності
2/4	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено безсистемно, висновки сформульовані формально або відсутні. Робота оформлена неохайно, з порушенням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент слабо орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки
0	Роботу не виконано

*Бал 1-го семестру/бал 2-го семестру

Узагальнюючі результати поточного контролю знань

Таблиця 9

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
1-й семестр		
Виконання практичних робіт	11 роб. × 4 бали = 44 балів	11 роб. × 4 бали = 44 балів
Поточний модульний контроль	2 МКР × 8 балів = 16 балів	-
Виконання контрольних робіт	-	1 роб. × 16 балів = 16 балів
Всього	60	60
2-й семестр		
Виконання практичних робіт	6 роб. × 6 бали = 36 балів	6 роб. × 6 бали = 36 балів
Поточний модульний контроль	1 МКР × 24 балів = 24 балів	-
Виконання контрольних робіт	-	1 роб. × 24 балів = 24 балів
Всього	60	60

Критерії оцінювання екзамену

Таблиця 10

Бал	Критерії оцінювання
40	Студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно й аргументовано його висвітлює, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань; вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки
30	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його висвітлює, розкриває зміст теоретичних запитань, послуговується науковою термінологією. Проте виклад окремих питань недостатньо змістовний та аргументований, допущені окремі несуттєві неточності та незначні помилки
20	Студент загалом володіє навчальним матеріалом, висвітлює його основний зміст під час усних виступів, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації. Допускає окремі суттєві неточності та помилки
10	Студент володіє навчальним матеріалом не в повному обсязі, висвітлює його фрагментарно, без обґрунтування, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускає суттєві неточності
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань

Критерії оцінювання курсової роботи

Таблиця 11

Параметри оцінювання	Кількість балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
Пояснювальна записка	40	Зміст роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність дослідження предметної галузі; визначення ступеню розробленості проблеми дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту; грамотне використання мови програмування, відповідність висновків меті та завданням курсової роботи. В роботі представлено розроблене програмне забезпечення, яке дозволяє отримати перевірені результати. Робота виконувалась систематично та вчасно подана на перевірку керівнику у відповідності із планом виконання курсової роботи
	35	Зміст роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність дослідження предметної галузі; визначення ступеню розробленості проблеми дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту; грамотне використання мови програмування, відповідність висновків меті та завданням курсової роботи. В роботі представлено розроблене програмне забезпечення, яке дозволяє отримати перевірені результати. Робота виконувалась не систематично та подана на перевірку керівнику з порушенням плану виконання курсової роботи.

	30	Зміст роботи відповідає обраній темі; але має поверхневий аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. В роботі представлено розроблене програмне забезпечення, достовірність результатів роботи якого визиває сумніви. Робота виконувалась не систематично та подана на перевірку керівнику з порушенням плану виконання курсової роботи.
	20	Робота, оформлена за вимогами, які пред'являються до курсових робіт, але має недостатньо критичний аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації. В роботі представлено розроблене програмне, забезпечення достовірність результатів роботи якого визиває сумніви
	15	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень і лише за допомогою викладача може виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
	5	Робота не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, які пред'являються до курсових робіт. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер. В роботі не представлено розроблене діюче програмне забезпечення
Ілюстративна частина	20	Презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, матеріали ілюстрації підготовлені відповідно до вимог що висуваються
	15	Презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, матеріали ілюстрації підготовлені відповідно до вимог що висуваються
	10	Ілюстративні матеріали низької якості, в організації презентації спостерігається невпевненість
	5	Ілюстративні матеріали низької якості, в доповіді немає посилань на ілюстративні матеріали.
Захист роботи	40	Доповідь логічно побудована, студент чітко та стисло викладає основні результати виконання роботи, показує глибокі знання з питань теми, оперує даними дослідження, вносить пропозиції по темі дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання.
	35	Студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати виконання роботи, дає правильні відповіді на всі запитання, але не завжди упевнений в аргументації, чи не завжди коректно її формулює
	30	Студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати виконання роботи, належно обґрунтовує положення роботи, але допускає неточності у відповідях на запитання.
	25	Студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати виконання роботи але допускає суттєві неточності у відповідях на запитання, не завжди належно обґрунтовує положення роботи
	20	Студент невпорядковано викладає основні результати виконання роботи, намагається дати відповідь на поставлені

		запитання і робить спроби аргументувати положення роботи
	15	Студент непорядковано викладає основні результати виконання роботи, робить спроби аргументувати положення роботи, надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені питання.
	10	Студент демонструє задовільні знання з теми виконання роботи, але не може впевнено й чітко відповісти на додаткові запитання членів комісії, та належно обґрунтувати положення роботи
	5	Студент непорядковано викладає основні результати виконання роботи, не спроможний дати відповідь на запитання, відстоювати свою позицію

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Таблиця 12

Змістовий модуль	Тема	Денна форма		Заочна форма	
		Вид роботи	Бали	Вид роботи	Бали
1	2	3	4	5	6
1-й семестр					
ЗМ 1	T1	Практична робота № 1	4	Практична робота № 1	4
	T2	Практична робота № 2	4	Практична робота № 2	4
	T3	Практична робота № 3	4	Практична робота № 3	4
	T4	Практична робота № 4	4	Практична робота № 4	4
	T1-T4	Модульний контроль знань у формі тестування	8	-	
ЗМ 2	T5	Практична робота № 5	4	Практична робота № 5	4
	T6	Практична робота № 6	4	Практична робота № 6	4
	T7	Практична робота № 7	4	Практична робота № 7	4
	T8	Практична робота № 8	4	Практична робота № 8	4
	T9	Практична робота № 9	4	Практична робота № 9	4
	T10	Практична робота № 10	4	Практична робота № 10	4
	T11	Практична робота № 11	4	Практична робота № 11	4
	T5-T11	-	-	Контрольна робота	16
	T5-T11	Модульний контроль знань у формі тестування	8	-	-
Підсумковий контроль		Екзамен	40	Екзамен	40
Сума			100		100
2-й семестр					
ЗМ 3	T12	Практична робота № 1	6	Практична робота № 1	6
	T13	Практична робота № 2	6	Практична робота № 2	6

Змістовий модуль	Тема	Денна форма		Заочна форма	
		Вид роботи	Бали	Вид роботи	Бали
1	2	3	4	5	6
1-й семестр					
	T14	Практична робота № 3	6	Практична робота № 3	6
	T15	Практична робота № 4	6	Практична робота № 4	6
	T16	Практична робота № 5	6	Практична робота № 5	6
	T17	Практична робота № 6	6	Практична робота № 6	6
	T12-T17	-	-	Контрольна робота	24
	T12-T17	Модульний контроль знань у формі тестування	24	-	-
Підсумковий контроль		Екзамен	40	Екзамен	40
Сума			100		100

Критерії оцінювання курсової роботи

Таблиця 13

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 40	до 20	до 40	100

9. Засоби навчання

Технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, персональні комп'ютери з підключенням до мережі Інтернет.

При проведенні занять за дистанційною формою навчання (у період карантину) використовуються дистанційні платформи й інформаційно-комунікаційні технології (Moodle, Google Classroom, DingTalk, ZOOM Cloud Meetings, Skype, Viber, WeChat, Telegram, соціальні мережі тощо).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Базилінська, О.Я. Макроекономіка [Електронний ресурс]: підручник для студентів ВНЗ / О. Я. Базилінська. К.: Центр навч. літ, 2011. 356 с.

2. Економічна теорія : навч. посіб. / Л. М. Касьяненко та ін. Київ : ЦУЛ, 2015. 224 с.

3. Економічна теорія: політекономія: практикум: навч. посіб. / За ред. В.Д. Базилевича. К.: Знання, 2013. 494 с.

4. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – 9-ме вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2014. 710 с.
5. Кокарев І. В. Основи економічної теорії : курс лекцій. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 220 с.
6. Лагутін В. Д., Уманців Ю. М., Щербакова Т. А. Економічна теорія : підручник / за заг. ред. В. Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608с.
7. Мацелюх Н. П., Максименко І. А., Теліщук М. М. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Політекономія : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 270 с.
8. Помінова І. І. Політична економія : навч.-метод. посіб. Х. : MONOGRAF, 2016. 268 с.
9. Старостенко Г. Г., Мірко Н. В. Політекономія : навч. посіб. Ірпінь : Видавництво Національного університету ДПС України, 2015. 450 с.
10. Таранюк Л. М. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник / Л. М. Таранюк. Суми: Видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», 2016. 278с.

Допоміжна література

11. Башнянін Г.І., Лазур П. Ю., Медведєв В. С. Політична економія. К.: Ніка-Центр. Ельга. 2000. 527 с.
12. Костюк В.С. Економічна теорія: Навч. посібник. / В.С.Костюк, А.М.Андрущенко, І.П.Борейко К.: Центр учбової літератури, 2009. 282 с.
13. Мацелюх Н. П., Максименко І. А., Теліщук М. М. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Мікроекономіка : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 298 с.
14. Мартиненко В. В., Мацелюх Н. П. Зміцнення економічної безпеки України в умовах глобалізації : теоретичні та прикладні аспекти : монографія / за ред. В. В. Мартиненко. Київ : ЦУЛ, 2015. 240 с.
15. Основи економічної науки : навч. посіб. для студентів, які здобувають перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. / Н. П. Мацелюх та ін. 2-ге вид. допов. і перероб. К. : Видавничий центр «Кафедра», 2017. 212 с.
16. Основи економічної теорії: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / В.О. Рибалкін, М.О. Хмелевський, Т.І. Біленко, А.Г. Прохоренко та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2002. 352 с.
17. Старостенко Г. Г. Мікроекономіка: навч. посіб. Ірпінь : Видавництво Національного університету ДПС України, 2014. 450 с.

18. Сірко А. В. Економічна теорія. Політекономія : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2014. 416 с.

19. Уразов А. У., Саух І. В., Вікарчу О. І. Основи економічної теорії : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2013. 312 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

2. Господарський кодекс./Верховна Рада України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

3. Цивільний кодекс України. / Верховна Рада України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

4. Податковий кодекс України/ Верховна Рада України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

5. European Commission, Maritime Affairs, Facts and figures, https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/facts_and_figures_en

6. Maritime economy. <https://www.srm-maritimeconomy.com/about-maritime-SRM>.

7. Maritime Alliance for fostering the European Blue Economy through a Marine Technology Skilling Strategy, <https://www.projectmates.eu/>

8. European Cluster collaboration Platform <https://www.clustercollaboration.eu/cluster-mapping?fbclid=IwAR22AF-FqtEAn3FlW43ERAX8aX3YfRaZnegqkrrU07RmNASLabguCE0DAzw>

9. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України

10. Офіційний сайт Верховної Ради України, <http://zakon.rada.gov.ua>

11. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України <http://msp.gov.ua>

12. Офіційний сайт Державної служби статистики <http://ukrstat.gov.ua>

13. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.

Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

14. Офіційний сайт ХННІ НУК: <http://kb.nuos.edu.ua>.

Розробник старший викладач

О.В. Година

Тематика курсових робіт

1. Політична економія і еволюція її розвитку.
2. Система економічних інтересів, природа виникнення і механізм дії.
3. Потреби: сутність і критерії класифікації.
4. Політ економічна характеристика економічної системи.
5. Система економічних законів: структура, еволюція розвитку.
6. НТР як форма розвитку виробничих сил.
7. Виробництво і споживання: механізм взаємодії.
8. Закон обмеженості ресурсів і розвиток виробництва.
9. Власність: сутність, структура, економічний зміст.
10. Типи, види та форми власності.
11. Форми товарної організації виробництва.
12. Соціально-економічна ефективність суспільного виробництва: критерії і показники.
13. Закон вартості: сутність і основні функції.
14. Витрати виробництва: критерії та класифікація.
15. Собівартість як економічна категорія ринкового господарства.
16. Трансформація відносини власності в перехідній економіці.
17. Основні теорії прибутку.
18. Ринок засобів виробництва: взаємозв'язок попиту і пропонування.
19. Капітал і праця: механізм взаємодії.
20. Формування ринку виробничих ресурсів в Україні.
21. Сутність позичкового капіталу і його роль у сучасній економіці.
22. Економічна природа позичкового відсотка.
23. Комерційні банки України і шляхи підвищення їх ролі в економіці.
24. Основний капітал, його фізичний та моральний знос в Україні.
25. Капітал підприємства і шляхи підвищення ефективності його кругообігу.
26. Акціонерна форма організації підприємства.
27. Форми власності та види підприємств у сучасній ринковій економіці.

28. Об'єктивні основи формування доходів населення.
29. Проблема саморегулювання та державного регулювання у ринковій економіці.
30. Проблема відтворення в сучасній економіці України.
31. Національне багатство і його структурні елементи.
32. Відтворення і розвиток економічного потенціалу суспільства
33. Соціально-економічна характеристика глобалізації.
34. Особливості циклічного розвитку розвинутих країн у другій половині ХХст..
35. Економічне зростання та екологія, механізм розв'язання суперечностей в умовах НТР.
36. Світове господарство: сутність та етапи розвитку.
37. Форми міжнародних економічних відносин.
38. Форми господарювання в аграрній сфері України: види, особливості, тенденції.
39. Монополії та олігополії.
40. Великі кооперації: активізація процесів злиття і поглиблення.
41. Фінансово промислові групи на землі ХХ - ХХІ ст.
42. Аграрні відносини та їх еволюція за сучасних умов.
43. Роль домогосподарств у суспільному відтворенні.
44. Попит та пропонування у суспільному виробництві
45. Економічна природа конкуренції. Типи й види конкуренцій.
46. Суспільний продукт і його форми.
47. Проблема відтворення трудових ресурсів.
48. Ринок праці як форма регулювання зайнятості трудових ресурсів.
49. Форми й методи соціального захисту населення.
50. Антициклічна політика держави.
51. Роль інвестицій в економічному зростанні.
52. Фінанси як інструмент економічного регулювання.
53. Механізм грошового-кредитного регулювання.
54. Економічні основи виконання монополій та їх форми.
55. Антимонopolьна політика держави: необхідність, сутність і значення.

Контрольні питання з дисципліни «Політична економія»

1. Предмет і методи економічної теорії.
2. Економічні категорії та економічні закони.
3. Функції економічної теорії. Економічна теорія та економічна політика.
4. Суспільне виробництво та його структура економічної теорії.
5. Зародження та основні етапи розвитку економічної теорії.
6. Процес праці та його елементи.
7. Чинники виробництва та їх взаємодія.
8. Економічні потреби суспільства та їх структура. Закон зростаючих потреб.
9. Економічні інтереси: поняття, види та їх взаємодія.
10. Сучасні економічні теорії.
11. Сутність і види економічної діяльності.
12. Економічна ефективність суспільного виробництва та її показники.
13. Сутність і основні структурні елементи економічної системи.
14. Типи економічних систем та критерії їх кваліфікації.
15. Результативні показники економічної діяльності.
16. Національний дохід і національне багатство як показники результативності суспільного виробництва.
17. Продуктивні сили суспільства – головний елемент економічної системи.
18. Виробничі відносини, їх види та роль у економічній системі.
19. Економічне зростання і відтворення суспільного продукту.
20. Фактори економічного зростання.
21. Періодизація економічного зростання.
22. Економічний та соціальний прогрес, їх взаємозв'язок та рушійні сили.
23. Рушійні сили соціально-економічного розвитку суспільства.
24. Сутність власності, її місце у системі економічних відносин.
25. Об'єкти і суб'єкти власності.
26. Різноманітність форм власності в змішаній економіці.
27. Форми власності в Україні.
28. Роздержавлення та приватизація: принципи, методи, наслідки.
29. Генезис форм господарства.
30. Натуральне господарство та його основні риси.
31. Товарне виробництво: суть, умови виникнення та основні форми.
32. Товар та його властивості.
33. Теорії вартості та їх різновиди.
34. Закон вартості: суть, механізм дії та функції.

35. Виникнення, суть і функції грошей.
36. Історія розвитку грошей в Україні.
37. Грошовий обіг і його закони.
38. Грошова система та її елементи. Основні типи грошових систем.
39. Інфляція: сутність причини, види та соціально-економічні наслідки.
40. Шляхи подолання інфляції.
41. Поняття ринку, його характерні риси та функції.
42. Структура та види ринків.
43. Ринковий механізм та його основні елементи: попит, пропозиція, ринкова ціна та конкуренція.
44. Попит і фактори, що його визначають. Закон попиту.
45. Пропозиція: зміст і фактори, що на
46. неї впливають. Закон пропозиції.
47. Моделі переходу до ринкової економіки.
48. Концепція соціально орієнтованої економіки України.
49. Сутність та функції ціни .
50. Види цін та методи ціноутворення.
51. Особливості регулювання цін в країнах ринкової економіки.
52. Конкуренція та її роль у функціонуванні ринку. Види конкуренції.
53. Методи конкурентної боротьби.
54. Моделі ринкової економіки. Соціально орієнтована ринкова економіка: сутність, риси, структура.
55. Необхідність та особливості переходу економіки України до ринку.
56. Монополії, їх види та вплив на ринкову систему.
57. Антимонопольна діяльність держави.
58. Ринкова інфраструктура та її основні елементи.
59. Біржі та їх місце в ринковій економіці. Види бірж.
60. Товарна біржа, види біржових угод.
61. Фондова біржа, її основні функції. Біржові індекси. Види цінних паперів в Україні.
62. Біржа праці та її функції. Служба зайнятості в Україні.
63. Банки та банківська система.
64. Види цінних паперів.
65. Підприємництво: суть, функції та принципи.
66. Види та форми підприємницької діяльності.
67. Підприємство (фірма) – первинна ланка ринкової економіки. Види підприємств в Україні.
68. Види підприємств за організаційно-правовими формами.
69. Економічна сутність домогосподарств та їх функції.

70. Кругообіг і оборот капіталу (фондів) як процес індивідуального відтворення.
71. Основний капітал (фонди), його фізичний та моральний знос.
72. Оборотний капітал підприємства.
73. Оборотні засоби, їх структура та шляхи прискорення обороту.
74. Витрати виробництва, їх суть та види.
75. Прибуток підприємства: суть та види.
76. Суб'єкти і об'єкти підприємницької діяльності у сільському господарстві.
77. Аграрні відносини, їх специфіка і місце в економічній системі.
78. Особливості проведення аграрної реформи в Україні.
79. Рентні відносини, основні види ренти.
80. Диференціальна земельна рента, її види та суть.
81. Агропромислова інтеграція та її форми.
82. Агропромисловий комплекс (АПК), його функції та структура.
83. Агробізнес як складова частина підприємництва.
84. Основні елементи механізму агробізнесу.
85. Види доходів населення та джерела їх формування.
86. Заробітна плата, її види, форми та системи.
87. Соціальні програми як джерело формування сімейних доходів населення.
88. Сімейні доходи, структура їх використання.
89. Номінальна і реальна заробітна плата.
90. Сутність, функції та структура фінансів.
91. Державний бюджет. Бюджетний дефіцит і шляхи його подолання.
92. Податки: суть, функції та види.
93. Поняття кредитної системи та її структура.
94. Необхідність, суть, джерела та форми кредиту.
95. Сутність суспільного відтворення та його види.
96. Зміст і типи економічного зростання. Новий тип економічного зростання.
97. Сучасні форми суспільного продукту.
98. Сутність та види економічних циклів. Особливості циклічного розвитку за сучасних умов.
99. Циклічність суспільного відтворення.
100. Особливості економічної кризи в Україні та її причини.
101. Державне регулювання як складова частина господарської системи. Економічні функції держави в ринковій економіці.
102. Форми і методи регулювання економіки державою
103. Сучасні моделі державного регулювання економіки.
104. Сутність та основні риси світового господарства.
105. Системи міжнародних економічних відносин.
106. Проблеми інтеграції економіки України в світове господарство.